

POSTANOWIENIE

Dnia 12 stycznia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z wniosku C. Spółki z o.o. Spółki komandytowej w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w W.
z udziałem zainteresowanej M. B.
o wydanie zaświadczenia na formularzu A1,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 12 stycznia 2021 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 29 stycznia 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
[...] Oddziału w W. na rzecz C. Sp. z o.o. Sp. komandytowej w W.
240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w
postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) uwzględnił apelację C. Sp. z o.o. Sp. k. w W. i wyrokiem z 29 stycznia 2019 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w W. z 3 lutego 2017 r. i poprzedzającą go decyzję pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w W. w ten sposób, że nakazał pozwanemu wydać „Zaświadczenie o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego mającego zastosowanie do osoby uprawnionej na formularzu A1 dla M. B. na okres od 17 lipca do 11 sierpnia 2015 r.”. Zainteresowana M. B. (ur. 1 lipca 1992 r.) na

podstawie zlecenia z odwołującą się spółką świadczyła opiekę i pomoc domową w Niemczech w spornym okresie. Była studentką i dlatego nie została zgłoszona do ubezpieczeń społecznych w kraju. Podlegała ubezpieczeniu zdrowotnemu jako członek rodziny. Pozwany odmówił wydania zaświadczenia potwierdzającego ustawodawstwo polskie (A1) na podstawie art. 12 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 883/2004. Sąd Okręgowy decyzję pozwanego uznał za prawidłową. Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu orzeczenia reformatoryjnego wskazał, że zainteresowana z racji studiów jest osobą ubezpieczoną na gruncie ustawy z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Ponadto zainteresowana podlegała ubezpieczeniu w kraju przed delegowaniem na mocy art. 12 rozporządzenia podstawowego nr 883/2004 w zw. z art. 14 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego 987/2009 (wyrok TSUE z 25 października 2018 r., C-451/17).

Skarżący organ rentowy wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, „ponieważ z jednej strony jest ona oczywiście uzasadniona, a z drugiej występuje istotne zagadnienie prawne i potrzeba orzeczniczego wyjaśnienia przepisu unijnego w sytuacji, gdy prawomocny wyrok Sądu wywoła poważne skutki nie tylko dla zainteresowanej, lecz także dla innych osób o identycznym statucie, tzn. studentów poniżej 26 roku życia (art. 398⁹ § pkt 1, 2, 4 k.p.c.),

- czy zleceniobiorca, który posiada w Polsce status studenta i nie ukończył 26 roku życia, skierowany czasowo do pracy w innym państwie członkowskim, podlega w zakresie zabezpieczenia społecznego systemowi tego państwa, na terytorium którego w danym okresie faktycznie wykonuje pracę zgodnie z art. 11 ust. 3 lit. a rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004;

- czy zastosowanie w takiej sytuacji ma art. 12 ust. 1 powołanego rozporządzenia i w konsekwencji Zakład Ubezpieczeń ma obowiązek wydać zaświadczenie A1” (?).

W odpowiedzi Spółka wniosła o oddalenie skargi i zasądzenie kosztów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarżący nie przedstawia zasadnej podstawy przedsądu i dlatego wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie został uwzględniony.

Metodycznie niezasadnie łączy kilka podstaw przedsądu (art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2, 4 k.p.c.), co nie jest prawidłowe, gdyż każda podstawa ma inny przedmiot zainteresowania i inną pełni rolę. Ustawodawca wyraźnie rozróżnia te podstawy. Kumulacja podstaw przedsądu nie jest dopuszczalna, gdyż to co ma uzasadniać istotne zagadnienie prawne nie może jednocześnie składać się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, albowiem to co stanowi o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej nie może być jednocześnie istotnym problemem prawnym (logicznie wyklucza się). Nie ma jednak podstaw do wezwania do uzupełnienia wniosku, gdyż nie można przyjąć, że nie przedstawia żadnej przesłanki i jakiegokolwiek uzasadnienia wniosku. Jeśli w skardze kasacyjnej zawarto wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania oraz przedstawiono "jakiegokolwiek" uzasadnienie takiego wniosku, to skargi nie można traktować jako niespełniającej wymagań formalnych – art. 398⁴ § 2 k.p.c. oraz art. 398⁶ § 3 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 22 czerwca 2016 r., III UZ 6/16, z 21 lutego 2019 r., I PK 154/18, z 14 listopada 2019 r., I UK 410/18).

Należy wyjść od stwierdzenia, że przepisy unijne dotyczące koordynacji zabezpieczenia społecznego mają wyższą rangę w hierarchii źródeł prawa niż ustawa zwykła (art. 91 Konstytucji). Oddzielić należy zakresy regulacji. Koordynacja ma charakter uniwersalny w tym znaczeniu, że państwa samodzielnie kształtują swoje systemy ubezpieczeń społecznych, jednak w zakresie wspólnym obowiązane są stosować regulacje unijne. Wykonujący pracę za granicą podlega ustawodawstwu tylko jednego państwa (art. 11 ust. 1, ust. 3a rozporządzenia w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r.). W sytuacji delegowania do pracy za granicą może to być ustawodawstwo państwa delegowania i zamieszkiwania ubezpieczonego (art. 12 tego rozporządzenia).

Nie jest konieczne omawianie regulacji, bo spór dotyczył w istocie kwestii, czy ustawowe wyłączenie studenta z ubezpieczenia emerytalnego i rentowego na podstawie art. 6 ust. 4 ustawy systemowej wyklucza stosowanie przepisów unijnych o koordynacji zabezpieczenia społecznego.

Odpowiedź jest negatywna. Przepisy o koordynacji zabezpieczenia społecznego nie zostają wyłączone. Jak zauważono mają samodzielne znaczenie i

nie mogą być wyłączone na podstawie art. 6 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, zresztą nie taki jest przedmiot tej regulacji.

Wyłączenie studenta z podlegania określonym ubezpieczeniom ma znaczenie tylko w kraju.

Dla koordynacji zabezpieczenia społecznego znaczenie ma sama praca za granicą i delegowanie do tej pracy na określonych warunkach.

Punktem odniesienia jest więc samo zatrudnienie i związany z nim łącznik miejsca pracy albo miejsca normalnej działalności pracodawcy, który deleguje zatrudnionego do pracy za granicą. Przesłanki tego delegowania decydują o wyłączeniu zasady podstawowej, czyli ustawodawstwa miejsca wykonywania pracy i przyjęciu ustawodawstwa kraju, w którym pracodawca delegujący prowadzi działalność.

Przesłanką wyłączającą te reguły nie jest to, czy i w jakim stopniu zatrudniony objęty jest zwolnieniem składkowym lub w ogóle wyłączeniem z określonych ubezpieczeń społecznych w kraju delegowania (zamieszkiwania). Jest to domena regulacji krajowej i dlatego nie jest objęta koordynacją.

Nawet wyłączenie z ubezpieczenia emerytalnego i rentowego nie zmienia, że student nadal podlega ustawodawstwu polskiemu, czego dowodem jest choćby to, że ustawodawca do niego odnosi to zwolnienie (art. 6 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). To, że ustawa wyłącza ubezpieczenie mimo świadczenia pracy stanowi wyjątek i tylko w ujęciu ustawy a nie unijnego rozporządzenia w sprawie koordynacji zabezpieczenia społecznego. Koordynacja ta nie reguluje zakresu praw i obowiązków z tytułu ubezpieczenia społecznego w kraju, lecz określa przesłanki (łączniki), które wyznaczają ustawodawstwo właściwe państwa członkowskiego.

Rację ma też zatrudniająca spółka, wskazując na art. 12 rozporządzenia nr 883/2004 i art. 14 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009, że M. B. miała ubezpieczenie zdrowotne w kraju, niezależnie od tego, iż w wykładni przyjmuje się, że wystarczającym jest nawet samo miejsce zamieszkania – wyrok TSUE z 25 października 2018 r., C-451/17.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach orzeczono na podstawie art. 99 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. oraz § 9 ust. 2 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.